УДК 342.727:342.77
DOI https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2026.5/07

Матковський М. С.
https://orcid.org/0009-0009-3384-3913
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЮРИДИЧНІ КРИТЕРІЇ ДОПУСТИМОСТІ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ОСОБЛИВИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

У статті досліджено юридичні критерії допустимості обмеження права на доступ до інформації в умовах особливих правових режимів, передусім воєнного стану. Обґрунтовано, що право на інформацію є фундаментальним конституційним правом, яке забезпечує реалізацію свободи вираження поглядів, участь особи у суспільному та політичному житті, здійснення громадського контролю за діяльністю органів публічної влади та належний рівень прозорості державного управління. Акцентовано увагу на необхідності забезпечення балансу між суспільним інтересом в отриманні інформації та потребою держави у захисті національної безпеки, територіальної цілісності, громадського порядку й інших охоронюваних законом інтересів. Проаналізовано положення статей 34 та 64 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану», Закону України «Про доступ до публічної інформації», Закону України «Про інформацію», Закону України «Про державну таємницю» та Закону України «Про захист персональних даних». Встановлено, що введення воєнного стану саме по собі не може розглядатися як безумовна підстава для припинення або довільного звуження права на доступ до інформації. Обґрунтовано, що правомірність відповідного обмеження повинна визначатися з урахуванням комплексу взаємопов'язаних критеріїв, до яких віднесено наявність законної підстави, легітимність мети, необхідність, пропорційність, тимчасовість та індивідуалізацію обмеження. Розкрито значення принципу часткового доступу до документів, відповідно до якого наявність окремих відомостей з обмеженим доступом не повинна автоматично призводити до закриття всього документа. Досліджено доктринальні підходи до співвідношення інформаційної відкритості та інформаційної безпеки, а також враховано практику Європейського суду з прав людини й правові позиції Конституційного Суду України щодо допустимості обмеження конституційних прав. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення законодавства, зокрема стосовно запровадження спеціального тесту обґрунтування обмеження доступу до інформації в умовах воєнного стану та встановлення механізму періодичного перегляду таких обмежень. Доведено необхідність забезпечення максимально можливого рівня інформаційної відкритості за умови недопущення розголошення відомостей, які створюють реальну загрозу національній безпеці.

Ключові слова: *право на доступ до інформації, право на інформацію, публічна інформація, обмеження права, особливий правовий режим, воєнний стан, інформаційна безпека, національна безпека, легітимна мета, частковий доступ.*

Постановка проблеми. Право на доступ до інформації належить до фундаментальних прав людини, безпосередньо пов'язаних із принципами демократичної держави, верховенством права, свободою вираження поглядів, участю громадян у публічному управлінні та здійсненням громадського контролю за діяльністю органів державної влади. У сучасних умовах інформація фактично перетворилася на один із ключових ресурсів суспільного розвитку, а доступ до неї є необхідною передумовою усвідомленого здійснення інших прав і свобод. Саме тому будь-яке втручання держави у сферу інформаційних правовідносин повинно ґрунтуватися не лише на формальній наявності законодавчої підстави, а й відповідати комплексу змістовних юридичних критеріїв.

Особливого значення проблематика допустимості обмеження доступу до інформації набуває в умовах особливих правових режимів, насамперед воєнного та надзвичайного стану. Такі режими

© Матковський М. С., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

обумовлюють необхідність оперативного реагування держави на надзвичайні загрози, забезпечення національної безпеки, територіальної цілісності, обороноздатності, громадського порядку та захисту життя і здоров'я населення. Водночас сама наявність надзвичайної ситуації не означає автоматичного припинення дії конституційних прав. Навпаки, навіть за надзвичайних обставин держава залишається зв'язаною Конституцією, законами України та міжнародними стандартами прав людини.

Актуальність теми дослідження зумовлюється також необхідністю недопущення ситуацій, за яких посилання на воєнний стан перетворюється на універсальне виправдання закриття інформації. Надзвичайний характер правового режиму не може нівелювати принцип законності, а тимчасові обмеження не можуть автоматично перетворювати будь-яку інформацію, якою володіє державний орган, на інформацію з обмеженим доступом. Закон України «Про доступ до публічної інформації» виходить із протилежної презумпції, відповідно до якої публічна інформація є відкритою, крім випадків, встановлених законом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Юридичні критерії допустимості обмеження права на доступ до інформації в умовах особливих правових режимів на сьогодні в науці конституційного права недостатньо досліджені. Однак, окремі аспекти даної проблематики досліджують наступні науковці: Кметик-Подубінська Х. І., Кудрявцева О. М., Кучер В. О., Турченко О. Г., Фурман В. В.. Проте, з огляду на дію правового режиму воєнного стану дана тематика буде продовжувати цікавити фахівців у сфері конституційного права.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є комплексне визначення юридичних критеріїв допустимості обмеження права на доступ до інформації в умовах особливих правових режимів.

Виклад основного матеріалу. Конституція України у статті 34 гарантує кожному право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб на власний вибір. При цьому частина третя цієї статті допускає можливість законодавчого обмеження реалізації зазначеного права, якщо воно здійснюється в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, з метою запобігання заворушенням чи кримінальним правопорушенням, охорони здоров'я населення, захисту репутації або прав інших людей, запобігання розголошенню конфіденційної інформації або підтримання авторитету і неупередженості правосуддям [1]. Отже, конституційна модель від самого початку передбачає можливість певного обмеження інформаційних прав, однак одночасно встановлює його змістовні межі. В умовах воєнного стану актуальність зазначеної проблематики істотно посилюється. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» прямо передбачає можливість тимчасового обмеження окремих конституційних прав і свобод із зазначенням строку їх дії. Водночас стаття 20 цього Закону встановлює, що правовий статус і обмеження прав та свобод визначаються відповідно до Конституції України та самого Закону, а частина друга статті 64 Конституції України визначає перелік прав, які за жодних обставин не можуть бути обмежені в умовах воєнного або надзвичайного стану [2; 1].

Як зазначає В. В. Фурман, право на інформацію має комплексну правову природу. Право на інформацію – це комплексне поняття, що включає сукупність прав з пошуку, отримання, зберігання, виробництва, використання, передачі, поширення та охорони інформації, надає широку можливість вільно вчиняти з нею будь-які не заборонені законом дії, за умови наявності інформаційної безпеки держави, суспільства та людини. Тобто, воно одночасно виступає самостійним суб'єктивним правом, елементом свободи вираження поглядів та необхідною умовою реалізації цілої низки інших прав людини. Людина не може повноцінно брати участь у суспільному житті, здійснювати громадський контроль, оцінювати діяльність органів публічної влади або захищати власні права, якщо вона позбавлена можливості отримувати суспільно значущі відомості [3, с. 102].

Разом з тим, як вже було зазначено, конституційною основою такого права насамперед є стаття 34 Конституції України. Вона не лише проголошує свободу думки і слова, а й гарантує можливість вільного збирання, зберігання, використання та поширення інформації. Водночас Конституція не встановлює абсолютного характеру цього права. Частина третя статті 34 передбачає можливість його обмеження законом за наявності визначених цілей. Таким чином, уже на конституційному рівні сформовано базову модель, за якою право на інформацію є правилом, а його обмеження є винятком. Крім того, принципове значення має стаття 64 Конституції України. Вона закріплює загальне правило, відповідно до якого конституційні права і свободи не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією. У період воєнного або надзвичайного

стану допускається встановлення окремих обмежень із зазначенням строку їх дії [1]. Одночасно Конституція містить перелік прав, які не можуть бути обмежені навіть за таких умов.

Таким чином, з аналізу статей 34 та 64 Конституції випливає важливий юридичний висновок. Сам факт введення воєнного стану не означає автоматичного припинення права на інформацію. Для його обмеження необхідне нормативне правове підґрунтя, легітимна мета, зв'язок між обмеженням і реальною загрозою, а також дотримання принципу пропорційності. Іншими словами, воєнний стан створює правові передумови для застосування певних обмежень, але не скасовує необхідності їх юридичного обґрунтування [4, с. 110-111]. В цілому, даний підхід відповідає сучасній позиції Конституційного Суду України. У Рішенні від 19 травня 2026 року № 3-р/2026 Суд наголосив, що механізм обмеження конституційних прав, визначений статтею 64 Конституції України, застосовується як у мирний час, так і в умовах воєнного стану, однак обмеження не може посягати на мінімальні гарантії реалізації права та нівелювати його сутність. Суд також акцентував увагу на необхідності домірності засобів державного втручання [5]. Зазначена позиція має принципове значення і для права доступу до інформації. Навіть якщо держава має легітимну мету захистити національну безпеку, вона не може обмежувати інформаційне право ширше, ніж це об'єктивно необхідно для досягнення відповідної мети. Якщо ризик створює лише певна частина документа, закриття всього документа буде сумнівним із позиції пропорційності. Саме тому особливо важливим є принцип часткового доступу.

Такий принцип прямо закріплений у Законі України «Про доступ до публічної інформації». Стаття 6 цього Закону визначає, що інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація. Водночас законодавець встановлює принципове правило, відповідно до якого обмеженню доступу підлягає інформація, а не документ. Якщо документ містить інформацію з обмеженим доступом, для ознайомлення повинна надаватися інформація, доступ до якої не обмежений. Ця норма має надзвичайно важливе практичне значення. Наприклад, якщо в одному документі містяться відомості про військовий об'єкт, розголошення яких може становити загрозу національній безпеці, та водночас міститься інформація про використання бюджетних коштів, необґрунтованим буде автоматичне закриття всього документа. Орган влади повинен оцінити кожен інформаційний фрагмент і забезпечити доступ до тієї частини відомостей, яка не створює загрози охоронюваним законом інтересам [6].

Разом з тим, Закон України «Про доступ до публічної інформації» встановлює також принцип відкритості публічної інформації. Його метою є забезпечення прозорості та відкритості суб'єктів владних повноважень і створення механізмів практичної реалізації права кожного на доступ до публічної інформації. Закон передбачає систематичне оприлюднення інформації та її надання за інформаційними запитами. На нашу думку, особливе значення має частина друга статті 6 зазначеного Закону, яка фактично встановлює тест допустимості обмеження доступу. Обмеження повинно здійснюватися виключно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, з метою запобігання заворушенням чи кримінальним правопорушенням, охорони здоров'я населення, захисту репутації або прав інших людей, запобігання розголошенню конфіденційної інформації або підтримання авторитету і неупередженості правосуддя [6].

Таким чином, можемо констатувати, що першим юридичним критерієм допустимості обмеження є наявність законної підстави. Держава не може обмежувати доступ до інформації виключно на підставі внутрішнього розпорядження посадової особи, загального посилання на воєнний стан або абстрактного твердження про необхідність захисту державних інтересів. Обмеження повинно мати достатню правову основу, яка дозволяє передбачити його зміст, межі та наслідки.

В свою чергу, другим критерієм є наявність легітимної мети. Обмеження не може застосовуватися для приховування помилок державних органів, уникнення громадського контролю, захисту репутації конкретного посадовця або створення необґрунтованих адміністративних переваг. Воно повинно переслідувати одну з цілей, визнаних Конституцією та законом як суспільно значущих.

Третім критерієм є необхідність обмеження. Орган влади повинен мати можливість обґрунтувати, чому без такого обмеження існуватиме реальна загроза охоронюваному законом інтересу. Якщо бажаного результату можна досягнути менш обмежувальним способом, перевага повинна надаватися саме такому способу.

Натомість, четвертим критерієм виступає пропорційність. Необхідно зіставити суспільну цінність інформації та шкоду, яка може виникнути внаслідок її розголошення. При цьому необхідно оцінювати не лише абстрактну можливість негативних наслідків, а їх реальність, характер і ступінь імовірності.

П'ятим критерієм є тимчасовість. Особливий правовий режим за своєю природою є тимчасовим, а тому пов'язані з ним обмеження також не повинні перетворюватися на постійні. Конституція України прямо вимагає зазначення строку дії обмежень, які встановлюються під час воєнного або надзвичайного стану.

Шостим критерієм є індивідуалізація обмеження. Йдеться про необхідність визначення конкретної інформації, доступ до якої обмежується, конкретного ризику та конкретної правової підстави. Загальні формулювання на кшталт «інформація може становити загрозу» не повинні вважатися достатнім обґрунтуванням. Особливо це актуально в умовах воєнного стану, коли обсяг інформації, яка потенційно може мати оборонне значення, є надзвичайно широким [7, с. 173–174].

Закон України «Про правовий режим воєнного стану» передбачає можливість запровадження низки заходів, які безпосередньо або опосередковано впливають на інформаційні відносини. Зокрема, стаття 8 дозволяє регулювати роботу електронних комунікаційних мереж та засобів масової інформації, використовувати відповідну інфраструктуру для військових потреб, а в передбачених законом випадках забороняти передачу інформації через комп'ютерні мережі. Однак, при цьому, вищезазначені повноваження не слід тлумачити як необмежене право держави контролювати будь-яку інформацію. Навпаки, стаття 9 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» прямо передбачає, що Президент України та Верховна Рада України в умовах воєнного стану діють виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, визначені Конституцією і законами України. Аналогічний принцип поширюється на інші органи державної влади, військове командування та військові адміністрації. Особливого значення набуває стаття 20 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», відповідно до якої правовий статус та обмеження прав і свобод визначаються відповідно до Конституції України та цього Закону. Отже, навіть в умовах воєнного стану адміністративні органи не отримують загального повноваження довільно встановлювати нові обмеження прав поза межами законодавства [2].

Варто зазначити, що досить важливе місце у системі нормативного регулювання посідає Закон України «Про інформацію». Він закріплює загальні правові засади одержання, використання, поширення та зберігання інформації, гарантує право особи на інформацію та визначає систему інформаційних відносин. Загальна логіка цього Закону полягає в тому, що інформація є суспільно значущим об'єктом правового регулювання, а доступ до неї є важливою складовою реалізації прав та законних інтересів особи [8].

Окремої уваги потребує Закон України «Про державну таємницю». Його положення необхідно застосовувати у взаємозв'язку із Законом України «Про доступ до публічної інформації». Саме по собі перебування інформації у розпорядженні органу державної влади не означає, що вона автоматично є секретною. Для обмеження доступу повинні існувати передбачені законодавством підстави, а віднесення інформації до державної таємниці повинно здійснюватися у встановленому законом порядку [9].

Водночас воєнний стан об'єктивно збільшує кількість інформації, яка може становити загрозу національній безпеці. Це стосується передусім відомостей, розголошення яких може надати противнику інформацію про оборонні можливості України, розташування критично важливих об'єктів, функціонування систем зв'язку, протиповітряної оборони, логістичні маршрути та інші чутливі аспекти державної безпеки. Тому обмеження доступу до такої інформації може бути правомірним, але лише за умови дотримання встановлених законом критеріїв.

Не менш важливим є законодавство про захист персональних даних. Право на доступ до публічної інформації не є необмеженим правом отримувати будь-які персональні відомості про інших осіб. Тут виникає необхідність балансування права суспільства знати з правом особи на приватність. Закон України «Про захист персональних даних» регламентує порядок обробки та передачі персональних даних, передбачаючи спеціальні правила для окремих сфер діяльності держави [10].

Таким чином, у практичному вимірі обмеження доступу до інформації повинно проходити своєрідний юридичний тест. Спочатку потрібно встановити, чи є інформація публічною. Далі необхідно визначити, чи існує законна підстава для обмеження її доступу. Після цього слід з'ясувати, яку саме легітимну мету переслідує обмеження, чи існує реальна загроза без його застосування, чи є обмеження необхідним і пропорційним, а також чи можна забезпечити частковий доступ до документа. Саме такий підхід відповідає і європейській доктрині. Європейський суд з прав людини у справі «Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary» визнав, що за певних обставин доступ до інформації, якою володіють органи державної влади, може

перебувати під захистом статті 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Суд звернув увагу, зокрема, на значення інформації для громадського обговорення питань суспільного інтересу та на роль заявника як громадської організації, що здійснювала дослідження у сфері функціонування системи державної правової допомоги [11].

З позицій доктрини права на інформацію принциповим є положення про те, що обмеження повинно бути винятком, а не правилом. Держава повинна довести необхідність втручання у право, а не громадянин повинен доводити необхідність отримання інформації, яка за законом має відкритий характер. Це відповідає загальній логіці демократичної моделі публічного управління, за якої діяльність державних органів презюмується відкритою, а секретність є спеціальним режимом, який потребує юридичного обґрунтування [12, с. 149].

Водночас доктрина інформаційного права дедалі більше виходить із необхідності розмежування формальної та матеріальної законності обмеження. Формальна законність означає наявність відповідної норми права. Матеріальна законність вимагає, щоб застосування цієї норми відповідало принципам правової визначеності, пропорційності, необхідності та поваги до сутності основного права. Саме матеріальна законність не дозволяє перетворити широке формулювання закону на інструмент необґрунтованої адміністративної дискреції [13, с. 97].

Варто зазначити, що окремої уваги потребує проблема застосування грифу «для службового користування». Такий гриф не повинен використовуватися як універсальний спосіб закриття інформації. Віднесення інформації до службової повинно відповідати законодавчим критеріям і не може ґрунтуватися лише на бажанні органу уникнути її оприлюднення. Закон прямо встановлює, що перелік відомостей, які становлять службову інформацію, не може сам по собі бути закритим від доступу [6].

Необхідно також враховувати суспільний інтерес. Чим більш значущою для суспільства є інформація, тим вищими повинні бути вимоги до обґрунтування її обмеження. Особливо це стосується інформації про використання бюджетних коштів, діяльність органів державної влади, результати службових перевірок, стан довкілля та інші питання, щодо яких законодавство встановлює підвищені гарантії відкритості. Закон України «Про доступ до публічної інформації» прямо визначає низку категорій відомостей, доступ до яких не може бути обмежено, зокрема інформацію про стан довкілля та значну частину інформації щодо бюджетних коштів і публічних закупівель, за передбаченими законом винятками [6].

Особливе значення має і процесуальна сторона обмеження. Рішення про відмову у доступі повинно бути мотивованим, містити правову підставу та пояснення щодо причин, з яких інформація не може бути надана. Закон України «Про доступ до публічної інформації» визначає випадки відмови у задоволенні запиту, зокрема якщо інформація належить до категорії інформації з обмеженим доступом. Важливо, що навіть в умовах воєнного стану механізм інформаційних запитів не повинен повністю втрачати свою ефективність. Закон встановлює загальний строк відповіді на запит у п'ять робочих днів, а для інформації, необхідної для захисту життя чи свободи особи або такої, що стосується надзвичайних подій і загрожує безпеці громадян, передбачає строк не пізніше 48 годин [6].

На нашу думку, сучасна модель правового регулювання потребує подальшого вдосконалення з урахуванням тривалості воєнного стану та накопиченого практичного досвіду. Першою пропозицією є доцільність законодавчого закріплення спеціального обов'язкового тесту обґрунтування обмеження доступу до інформації в умовах воєнного стану. Такий тест доцільно оформити як окрему норму Закону України «Про доступ до публічної інформації». У рішенні про обмеження доступу орган повинен був би зазначати конкретну норму закону, легітимну мету, характер потенційної шкоди, оцінку ймовірності її настання, обґрунтування необхідності саме такого обмеження, можливість часткового доступу та строк, після завершення якого питання про доступ підлягає повторному перегляду. Другою пропозицією є запровадження обов'язкового періодичного перегляду обмежень доступу до інформації, встановлених у зв'язку з воєнним станом. У сучасних умовах інформація може втрачати чутливість із плином часу. Відомості, розголошення яких становило загрозу під час активної фази певної операції, через декілька місяців можуть вже не створювати відповідного ризику. Тому обмеження, яке колись було пропорційним, не повинно автоматично зберігатися безстроково. Доцільним видається також удосконалення механізму часткового доступу. Якщо документ містить одночасно відкриту та обмежену інформацію, орган повинен не просто формально посилатися на наявність секретних відомостей, а здійснювати вилучення або знеособлення конкретних

фрагментів і надавати решту документа. Такий підхід повною мірою відповідає ідеї, закріпленій у статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації», відповідно до якої обмежується саме інформація, а не документ. Перспективним є також нормативне закріплення підвищених гарантій доступу до інформації, що має очевидний суспільний інтерес. Навіть в умовах воєнного стану суспільство повинно мати можливість контролювати використання публічних коштів, діяльність органів влади, реалізацію державних програм та інші питання, які не створюють безпосередньої загрози обороноздатності. В іншому випадку надмірна інформаційна закритість може послабити громадський контроль, створити передумови для корупційних ризиків і знизити рівень суспільної довіри до держави.

Висновки. Таким чином, право на доступ до інформації в Україні має конституційний характер і є невід'ємним елементом демократичного суспільства. Його обмеження можливе, однак лише за наявності визначених законом юридичних передумов. Особливий правовий режим, у тому числі воєнний стан, не скасовує права на інформацію та не створює для органів державної влади необмеженої дискреції щодо визначення обсягу відкритості. Основними юридичними критеріями допустимості обмеження доступу до інформації слід вважати законність, легітимність мети, необхідність, пропорційність, правову визначеність, індивідуалізацію обмеження, тимчасовість та можливість судового й адміністративного оскарження. Не менш важливим є принцип часткового доступу, відповідно до якого наявність у документі окремої інформації з обмеженим доступом не повинна автоматично призводити до закриття всього документа. В умовах воєнного стану потреба в обмеженні доступу до окремих категорій інформації є об'єктивною та може бути виправданою необхідністю захисту національної безпеки. Однак таке обмеження повинно бути безпосередньо пов'язане з реальною загрозою, а не з абстрактним посиланням на воєнний стан. Держава повинна щоразу знаходити справедливий баланс між безпековими інтересами та суспільною потребою в отриманні інформації. Сучасний розвиток українського законодавства має відбуватися у напрямі переходу від загальних і широких формулювань до більш чіткої процедури обґрунтування обмежень. Доцільним є законодавче закріплення спеціального тесту допустимості обмеження доступу в умовах особливих правових режимів, а також обов'язкового періодичного перегляду таких обмежень. Це дозволить уникнути перетворення тимчасових безпекових заходів на постійні обмеження інформаційних прав. Тому, на наш погляд, оптимальна модель інформаційної безпеки в умовах особливих правових режимів повинна ґрунтуватися не на максимальному обмеженні інформаційної відкритості, а на її диференційованому регулюванні. Держава має обмежувати лише ту інформацію, розголошення якої створює конкретну та обґрунтовану загрозу, одночасно забезпечуючи максимально можливий доступ до інших відомостей. Саме такий підхід відповідає принципам верховенства права, демократичної державності, пропорційності та поваги до прав людини.

Список літератури:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр. (дата звернення: 26.08.2026).

2. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/389-19. (дата звернення: 26.08.2026).

3. Фурман В. В. Право на інформацію в системі конституційних прав людини і громадянина. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса.* 2024. № 1. С. 100–110. DOI:10.31558/2786-5835.2024.1.11.URL:file:///C:/Users/user/Downloads/16164-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-32170-1-10-20240918.pdf. (дата звернення: 26.08.2026).

4. Турченко О. Г., Фурман В. В. Обмеження права на доступ до публічної інформації в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 5. С. 107–113. DOI https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.05.20

5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів другого речення абзацу другого, абзацу третього частини першої статті 12, абзацу другого пункту 3 розділу «Прикінцеві положення» Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» (щодо права на відпустки) : Рішення Конституційного Суду України від 19.05.2026 № 3-р/2026. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va03p710-26#Text. (дата звернення: 26.08.2026).

6. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text (дата звернення: 26.08.2026).

7. Кудрявцева О. М. Право на інформацію: правові позиції Конституційного Суду України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право.* 2024. Т. 1, № 84. С. 179–184. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.84.1.25

8. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text. (дата звернення: 26.08.2026).

9. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text. (дата звернення: 26.08.2026).

10. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text. (дата звернення: 26.08.2026).

11. Magyar Helsinki Bizottság v. Hungary : judgment of the European Court of Human Rights (Grand Chamber), 8 November 2016, application no. 18030/11. URL: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-167828. (дата звернення: 26.08.2026).

12. Кметик-Подубінська Х. І. Зміст права на доступ до інформації в сучасному інформаційному суспільстві. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2025. № 2. С. 147–151. DOI: 10.24144/2788-6018.2025.02.19

13. Кучер В. О. Права людини: втручання у сферу приватного життя в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2024. Вип. 1. С. 92–100. DOI: 10.32782/2311-8040/2024-1-12

Matkovskyi M. S. LEGAL CRITERIA FOR THE PERMISSIBILITY OF RESTRICTING THE RIGHT OF ACCESS TO INFORMATION UNDER SPECIAL LEGAL REGIMES

The article examines the legal criteria for the admissibility of restricting the right to access information under special legal regimes, primarily martial law. It is substantiated that the right to information is a fundamental constitutional right that ensures the realization of freedom of expression, the participation of an individual in public and political life, public control over the activities of public authorities, and an appropriate level of transparency of public administration. The article focuses on the need to ensure a balance between the public interest in obtaining information and the state's need to protect national security, territorial integrity, public order, and other interests protected by law. The provisions of Articles 34 and 64 of the Constitution of Ukraine, the Law of Ukraine «On the Legal Regime of Martial Law», the Law of Ukraine «On Access to Public Information», the Law of Ukraine «On Information», the Law of Ukraine «On State Secrets» and the Law of Ukraine «On the Protection of Personal Data» are analyzed. It is established that the introduction of martial law in itself cannot be considered as an unconditional basis for the termination or arbitrary restriction of the right to access information. It is substantiated that the legality of the relevant restriction should be determined taking into account a set of interrelated criteria, which include the presence of a legal basis, the legitimacy of the purpose, necessity, proportionality, temporary nature and individualization of the restriction. The meaning of the principle of partial access to documents is revealed, according to which the presence of individual information with limited access should not automatically lead to the closure of the entire document. Doctrinal approaches to the relationship between information openness and information security are studied, and the practice of the European Court of Human Rights and the legal positions of the Constitutional Court of Ukraine on the admissibility of restrictions on constitutional rights are also taken into account. Proposals are formulated to improve the legislation, in particular regarding the introduction of a special test for substantiating restrictions on access to information under martial law and the establishment of a mechanism for periodic review of such restrictions. The need to ensure the highest possible level of information openness is proven, provided that the disclosure of information that poses a real threat to national security is not allowed.

Keywords: *right to access information, right to information, public information, restriction of the right, special legal regime, martial law, information security, national security, legitimate purpose, partial access.*

Дата першого надходження статті до видання: 28.08.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.11.2026